

Brüssel, 12.6.2019
COM(2019) 276 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, EUROOPA ÜLEMKOGULE,
NÕUKOGULE, EUROOPA KESKPANGALE, EUROOPA MAJANDUS- JA
SOTSIAALKOMITEELE, REGIOONIDE KOMITEELE NING EUROOPA
INVESTEERIMISPANGALE**

**Erandolukorra meetmed Ühendkuningriigi väljaastumiseks Euroopa Liidust:
ettevalmistuste seis**

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, EUROOPA ÜLEMKOGULE,
NÕUKOGULE, EUROOPA KESKPANGALE, EUROOPA MAJANDUS- JA
SOTSIAALKOMITEELE, REGIOONIDE KOMITEELE NING EUROOPA
INVESTEERIMISPANGALE**

**Erandolukorra meetmed Ühendkuningriigi väljaastumiseks Euroopa Liidust:
ettevalmistuste seis**

1. SISSEJUHATUS

Ühendkuningriik on otsustanud Euroopa Liidust lahkuda ja on algatanud Euroopa Liidu lepingu artikliga 50 ettenähtud menetluse. Pärast Ühendkuningriigilt taotluse saamist otsustas Euroopa Ülemkogu (artikkel 50) 11. aprillil 2019¹ pikendada² Euroopa Liidu lepingu artikli 50 lõikes 3 sätestatud tähtaega veel kuni 31. oktoobrini 2019³. Kui Ühendkuningriik ratifitseerib väljaastumislepingu⁴ mis tahes ajal enne 31. oktoobrit 2019, astub riik liidust välja ratifitseerimismenetluse lõpuleviimisele järgneva kuu esimesel päeval. Komisjon on jätkuvalt seisukohal, et parim valik on Ühendkuningriigi korra kohane väljaastumine liidust väljaastumislepingu alusel.

Kui Ühendkuningriik ei ratifitseeri väljaastumislepingut 31. oktoobriks 2019 ega taotle kolmandat pikendust, millega Euroopa Ülemkogu (artikkel 50) ühehäälselt nõustub, lõpeb ELi lepingu artikli 50 lõike 3 kohane periood sellel kuupäeval. Ühendkuningriigist saab seejärel alates 1. novembrist 2019 kolmas riik ning tal puudub leping, mis tagaks korra kohase väljaastumise. Võttes arvesse ebakindlust, mis Ühendkuningriigis ratifitseerimise suhtes valitseb ja üldist riigisisest olukorda, ning arvestades lähenemisviisi, mida Euroopa Ülemkogu (artikkel 50) on kogu protsessi vältel rõhutanud, peavad kõik osapooled jätkuvalt valmistuma kõigiks võimalikeks tulemusteks, kaasa arvatud lepinguta väljaastumiseks.

Euroopa Ülemkogu (artikkel 50) on otsustanud hinnata ettevalmistuste seisu oma kohtumisel 20.–21. juunil 2019. Hindamise hõlbustamiseks ja järjena oma neljale varasemale Brexitiks valmisolekut ja erandolukorra meetmeid käsitlevale teatisele⁵ teeb komisjon käesolevas teatises kokkuvõtte Euroopa Liidu ja EL 27 liikmesriikide võetud valmisoleku- ja erandolukorra meetmetest, ajapikenduse mõjust ja allesjäänud vajalikest ettevalmistustöödest. Komisjon kutsub liikmesriike ja sidusrühmi üles kasutama ajapikendust selleks, et kontrollida, kas kõik vajalikud valmisoleku- ja erandolukorra meetmed on võetud.

¹ Euroopa Ülemkogu otsus (EL) 2019/584, ELT L 101, 11.4.2019, lk 1.

² Euroopa Ülemkogu otsustas Ühendkuningriigi taotluse alusel anda esimese ajapikenduse 22. märtsil 2019 (Euroopa Ülemkogu otsus (EL) 2019/476, ELT L 801, 22.3.2019, lk 1).

³ Pärast Ühendkuningriigilt teise pikendamistaotluse saamist otsustas Euroopa Ülemkogu 11. aprillil 2019 samuti, et 31. oktoobrini 2019 ajapikendust andva otsuse kohaldamine lõpetatakse 31. mail 2019, kui Ühendkuningriik ei ole korraldanud Euroopa Parlamendi valimisi ega ratifitseerinud väljaastumislepingut 22. maiks 2019. Kuna Ühendkuningriik ei olnud väljaastumislepingut 22. maiks 2019 ratifitseerinud, korraldas ta 23. mail 2019 Euroopa Parlamendi valimised.

⁴ Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi Euroopa Liidust ja Euroopa Aatomienergiaühendusest väljaastumise leping (ELT C 144I, 25.4.2019, lk 1).

⁵ 19.7.2018: COM(2018) 556 final/2; 13.11.2018: COM(2018) 880 final; 19.12.2018: COM(2018) 890 final; 10.4.2019: COM (2019) 195 final.

Nagu komisjon on korduvalt rõhutanud, saavad erandolukorra meetmed ainult leevendada lepinguta väljaastumise korral tekkivaid märkimisväärseid häireid. Kuigi komisjon ei spekuleeri erinevate stsenaariumidega kaasneva võimaliku majandusliku mõju üle, on selge, et Ühendkuningriigi leppeta lahkumisel oleks majandusele oluline negatiivne mõju ning et see mõju oleks proportsionaalselt palju suurem Ühendkuningriigis kui EL 27 liikmesriikides⁶. Liikmesriikide ja sidusrühmade ettevalmistused vähendavad tõenäoliselt lepinguta väljaastumise negatiivset mõju nende suhtes. Negatiivset mõju leevendab ka majanduse kõigi sektorite korralik valmisolek.

Nagu on märgitud neljandas Brexitiks valmistumise teatises (10. aprill 2019)⁷, on komisjon valmis pakkuma rahalisi toetusmeetmeid mõju leevendamiseks kõige enam mõjutatud piirkondades ja sektorites, võttes arvesse kättesaadavaid vahendeid ning ELi eelarve kulu- ja tulupoole mis tahes kohandamisi, mis leppeta väljaastumisega võivad kaasneda. Selleks et mõjutatud sidusrühmi viivitamata toetada, pakuvad ELi riigiabi eeskirjad paindlikke lahendusi riiklike toetusmeetmete jaoks.

2. ELi VALMISOLEKU- JA ERANDOLUKORRA MEETMED ON EESMÄRGIPÄRASED

Euroopa Liit oli Ühendkuningriigi väljaastumiseks valmis juba enne algset väljaastumise kuupäeva (30. märts 2019). Kõigi ELi institutsioonide ja EL 27 liikmesriikide poolt enne seda kuupäeva tehtud ulatuslik töö jääb alles.

ELi tasandi meetmed on kokku võetud 10. aprillil 2019 avaldatud neljandas Brexitiks valmistumise teatises. Komisjon on esitanud 19 seadusandlikku ettepanekut, et valmistuda Ühendkuningriigi väljaastumiseks. Euroopa Parlament ja nõukogu on 18 neist vastu võtnud ning poliitiline kokkulepe on saavutatud ka viimase osas, mis puudutab ELi 2019. aasta eelarvet ja mis peaks ametlikult vastu võetama juunis 2019. Need õigusaktid on loetletud 1. lisas ja need reguleerivad selliseid valdkondi, nagu transport, sotsiaalkindlustuse koordineerimine, Erasmus+ ja Ühendkuningriigi kodanike suhtes kohaldatav viisarežiim. Lisaks sellele on komisjon vastu võtnud 63 mitteseadusandlikku akti, mis puudutavad paljusid poliitikavaldkondi.

Komisjon on läbi vaadanud kõik ELi tasandi meetmed, et hinnata nende jätkuvat eesmärgipärasust, võttes arvesse ELi lepingu artikli 50 lõike 3 kohase perioodi pikendamist. Selle läbivaatamise tulemusena on komisjon seisukohal, et need liidu seadusandlikud ja muud aktid täidavad jätkuvalt oma kavandatud eesmäärke. Seega ei ole vaja nende sisu muuta. Komisjon ei kavanda uusi meetmeid enne uut väljaastumiskuupäeva.

Enamikul juhtudel kohandatakse iga sellise õigusakti kohaldamise aeg ja tegelik kehtivusaeg automaatselt uue väljaastumiskuupäevaga ning aktide teksti ei ole vaja muuta. Mõnel juhul

⁶ Nii kaubanduslikke kui ka kaubandusväliseid kanaleid hõlmavad välisuuringud osutavad sellele, et leppeta lahkumise korral, kui Ühendkuningriigi suhtes kohaldatakse WTO enamsoodustusrežiimi, väheneb lühiajaliselt Ühendkuningriigi SKP. IMFi maailmamajanduse väljavaate (2019) hinnangul on vähenemine vahemikus 3,7–4,9 %, samal ajal kui Inglise Panga (november 2018) hinnangul jääb vähenemine viie aasta jooksul vahemikku 4,75–7,75 %; mõlemas hinnangus on võrdlusaluseks lähtetase. IMFi (2019) hinnangul on keskmine lühiajaline mõju EL 27 liikmesriikidele tunduvalt alla 1 %, Inglise Panga uuringus mõju EL 27 liikmesriikidele ei hinnata. Mis puudutab pikaajalist mõju, siis ennustatakse mitmes välisuuringus pikaajalist negatiivset mõju Ühendkuningriigi SKP-le vahemikus 3–8 %. IMFi (2019) hinnangul on see peaaegu 3 %; Ühendkuningriigi valitsuse (2018) arvates 7,7 %. Keskmine pikaajaline mõju EL 27-le on IMFi hinnangul tunduvalt alla 1 %, mis on kooskõlas ka enamike muude uuringutega.

⁷ COM (2019) 195 final.

on õigusaktis kindlaks määratud selle kehtivuse lõppemise kuupäev. Komisjon kaalub selliste õigusaktide puhul tehnilise kohanduse vajadust, et kajastada uut ajakava enne nende aktide kehtivuse lõppemist.

Lisaks sellele võttis⁸ komisjon Ühendkuningriigi kinnitusele tuginedes ELi sanitaar- ja fütosanitaarvaldkonna õigusaktide alusel vastu 16 mitteseadusandlikku erandolukorda käsitlevat akti,⁹ milles võeti arvesse eelmist väljaastumiskuupäeva ehk 12. aprilli 2019. Need meetmed on nüüd tähtaja pikendamise tõttu aegunud. Kui Ühendkuningriik tagab siiski vajaliku kindluse, võetakse meetmed uuesti vastu ja neid hakatakse kohaldama alates 1. novembrist 2019.

Komisjoni avaldatud 93 teadet¹⁰ pakuvad sidusrühmadele ja ametiasutustele jätkuvalt suuniseid paljudes väljaastumisest mõjutatud valdkondades. Väljaastumise kuupäev on küll muutunud, kuid see ei mõjuta nendes esitatud õiguslikku analüüsi Ühendkuningriigi väljaastumise mõju kohta.

Komisjon ja EL 27 liikmesriigid ning asjaomaste sektorite ja kodanikuühiskonna esindajad jätkavad tehnilisi diskussioone ja mõttevahetusi üldistel valmisoleku ja erandolukorraga seotud teemadel ning käsitlevad ka konkreetseid valdkonnapõhiseid, õiguslikke ja haldusküsimusi. Neid arutelusid on peetud kogu protsessi vältel ja nende abil on lahendatud mitmeid probleeme.

3. KONKREETSETES VALDKONDADES KÄIMASOLEVAD ETTEVALMISTUSED

Varasemates Brexitiks valmistumise teatistes on käsitletud paljusid valdkondi ja nendega seotud kaalutlusi. Käesolevas punktis keskendutakse valdkondadele, millele tuleb lähikuudel pöörata pidevat ja erilist tähelepanu.

Nagu komisjon on järjekindlalt väitnud, eeldab Ühendkuningriigi lahkumiseks valmistumine avaliku sektori asutuste ja ettevõtjate ühist jõupingutust. Kõigi sidusrühmade ülesanne on olla valmis kõigiks stsenaariumideks. Ettevalmistusi peavad tegema ka kodanikud, keda Ühendkuningriigi väljaastumine mõjutab.

Mõne sektori ettevõtjad märkisid märtsis 2019, et neil ei ole olnud piisavalt kohanemisaega. Komisjon soovib sidusrühmadel tungivalt 31. oktoobrini 2019 antud lisaaega ära kasutada, et tagada kõigi vajalike meetmete võtmine Ühendkuningriigi väljaastumiseks valmistumisel. Sidusrühmad peaksid olema kindlad, et olemas on kõik tegevusload ning et on tehtud kõik piiriülese kaubandusega seotud haldustoimingud ja võetud vajalikud meetmed ettevõtete ümberpaigutamiseks ja ümberkorraldamiseks ning lepingute kohandamiseks¹¹. Eelkõige ei ole võimalik lasta ELi turule tooteid, mis ei vasta nõuetele ja millel puuduvad vajalikud load. Nagu eespool märgitud, ei kavatse komisjon võtta ühtegi uut meetet, et võtta arvesse

⁸ ELT L 100 I, 11.4.2019 ja ELT L 103, 12.4.2019.

⁹ Need aktid käsitlevad järgmist: i) Ühendkuningriigi ja Briti kroonile alluvate alade 2019. aasta jääkide jälgimise programmi heakskiitmine; ii) Ühendkuningriigi ja Briti kroonile alluvate alade staatuse kindlaksmääramine seoses veiste spongioosse entsefalopaatia (BSE); iii) Ühendkuningriigi ja Briti kroonile alluvate alade kandmine nende kolmandate riikide nimekirja, kellele on lubatud eksportida ELi elusloomi ja loomseid saadusi ning iv) uute või laiendatud piirikontrollipunktide heakskiitmine nendes EL 27 liikmesriikides, keda Ühendkuningriigist tulev import kõige rohkem mõjutab.

¹⁰ https://ec.europa.eu/info/brexit/brexit-preparedness/preparedness-notices_et

¹¹ Näiteks Ühendkuningriigi kohtualluvuse valimine lepingus (vt asjakohast teadet sidusrühmadele: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/civil_justice_et.pdf).

võimalikku leppeta lahkumist, ega hüvitada ettevõtjate-poolseid tegematajätmisi. Komisjon on seisukohal, et ajapikendusest tulenev lisa-aeg on põhimõtteliselt piisav, et ettevõtjad jõuaksid kohandusi teha, nii et isegi kui vabastused või erandid on kättesaadavad, ei oleks vaja neid kasutada.

EL 27 liikmesriikide riiklikel, piirkondlikel ja kohalikel ametiasutustel on olnud keskne roll Ühendkuningriigi väljaastumiseks valmistumisel. Kõik EL 27 liikmesriigid on vastu võtnud õigusaktid ja strateegiad ning teinud praktilisi ettevalmistusi. Nii nagu komisjon on läbi vaadanud ELi tasandi erandolukorra meetmed, peaksid EL 27 liikmesriigid tegema sama oma riiklike erandolukorra meetmetega, et olla kindel nende eesmärgipärasuses ka pärast artikli 50 lõike 3 kohase perioodi pikendamist. Leppeta väljaastumise korral tuleb lõplikke ettevalmistusmeetmeid kohaldada hiljemalt alates 1. novembrist 2019.

Kodanike elamis- ja sotsiaalkindlustusõigused

Mis puudutab **Ühendkuningriigi kodanike elamisõigust**, siis on EL 27 liikmesriigid enne 12. aprilli 2019 ette valmistanud või vastu võtnud riiklikud erandolukorra meetmed, mis tagavad, et Ühendkuningriigi kodanikud ja nende kolmandatest riikidest pärit pereliikmed saavad leppeta väljaastumisele vahetult järgneval perioodil seaduslikult riigis viibida. Komisjon on teinud EL 27 liikmesriikidega koostööd, et tagada üldise lähenemisviisi sidusus, kuid tunnistab samal ajal vajadust paindlikkuse järele, kuna liikmesriigid seisavad silmitsi erinevate probleemidega, sõltuvalt oma õigus- ja haldussüsteemist ning nende territooriumil elavate Ühendkuningriigi kodanike arvust.

Selleks et olukorda selgitada, on komisjon koostöös EL 27 liikmesriikidega avaldanud oma Brexitiks valmistumise veebilehel ülevaate liikmesriikide elamisõigust käsitlevatest meetmetest¹². Komisjon jätkab selle ülevaate ajakohastamist EL 27 liikmesriikidelt saadud uusima teabega. Komisjon kutsub EL 27 liikmesriike üles jätkama teavitustegevust nende territooriumil elavate Ühendkuningriigi kodanike seas. Komisjon tuletab meelde, et praegu ELis elavate Ühendkuningriigi kodanike õigusliku seisundi kaitsmine on esmatähtis.

Teave Ühendkuningriigi valitsuse lähenemisviisi kohta **Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike** suhtes on kättesaadav Ühendkuningriigi valitsuse veebisaidil¹³.

Nagu on selgitatud neljandas Brexitiks valmistumise teatises (10. aprill 2019), on komisjon teinud koostööd EL 27 liikmesriikidega, et täiendada ELi erandolukorra määrusega¹⁴ sätestatud **sotsiaalkindlustusõiguste** kaitse taset leppeta lahkumise korral. See hõlmab ühepoolse koordineeritud erandolukorra lähenemisviisi kohaldamist kõigi kindlustatud isikute suhtes, kelle õigused on enne väljaastumise kuupäeva seotud Ühendkuningriigiga. Lisaks sellele võivad EL 27 liikmesriigid pärast väljaastumist ühepoolselt kohaldada summeerimispõhimõtet töötamis-, kindlustus- või elamisperioodide suhtes Ühendkuningriigis või võtta täiendavaid ühepoolseid meetmeid¹⁵. Samuti võivad nad lubada juurdepääsu tervishoiuteenustele Ühendkuningriigis kindlustatud isikutele, kes elavad nende

¹² https://ec.europa.eu/info/brexit/brexit-preparedness/citizens-rights_et.

¹³ <https://www.gov.uk/eusettledstatus>.

¹⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. märtsi 2019. aasta määrus (EL) 2019/500 sotsiaalkindlustuse koordineerimise valdkonnas võetavate erandolukorra meetmete kohta pärast Ühendkuningriigi väljaastumist liidust (ELT L 85I, 27.3.2019, lk 35).

¹⁵ Näiteks võimalus jätkata muude kui vanaduspensioniga seotud rahaliste hüvitiste ülekandmist Ühendkuningriiki.

territooriumil. Komisjon on koostanud kokkuvõtte liikmesriikide meetmetest,¹⁶ mis kinnitab, et kuigi liikmesriikide võetud meetmetes on riikide eripäradest tingitud erinevusi, tagab kooskõlastatud lähenemisviis kaitse ühtlase baastaseme kõigis EL 27 liikmesriigis. EL 27 liikmesriigid peaksid kasutama ajapikendust, et teavitada kodanikke ja tagada, et kodanikel oleks juurdepääs teabele, mida nad vajavad Ühendkuningriigi väljaastumiseks valmistumisel.

Ravimid, meditsiiniseadmed ja keemilised ained

Ühendkuningriigi väljaastumine võib mõjutada kahte liiki **inimtervishoius kasutatavaid ja veterinaarravimeid**: neid, mille müügiloo annab tsentraliseeritud korras Euroopa Komisjon, ja neid, mille müügiloo annavad liikmesriigid. 12. aprilliks 2019 oli jäänud väga vähe selliseid tsentraalses korras müügiloo saanud tooteid (ligikaudu 1 %), mis ei olnud regulatiivsete nõuetega kooskõlla viidud. Kuigi olukord on kontrolli all, tuleb siiski nii ravimitööstuse kui ka patsientide huvides selle küsimusega tegeleda. Euroopa Ravimiamet (EMA) jõuab tsentraalses korras müügiloo saanud toodete õigusnormidele vastavuse menetlusega peagi lõpule. Liikmesriikidelt müügiloo saanud toodetega on rohkem tööd. Ravimitootjatel soovitatakse tungivalt kasutada ajapikendust selleks, et viia ülejäänud ravimid koostöös EMA ja liikmesriikide ravimiametitega 31. oktoobriks 2019 nõuetega vastavusse¹⁷. Mis puudutab partiide kontrollimise rajatiste üleviimist Ühendkuningriigist EL 27 liikmesriikidesse, siis avaldas komisjon märtsis 2019 ettevõtjatele suunised võimaluse kohta saada ajutine erand, kui on täidetud teatavad tingimused¹⁸. Kuigi see küsimus ei ole artikli 50 lõike 3 kohase perioodi pikendamise tõttu nii pakiline, on need suunised nii tsentraalses korras kui ka liikmesriikidelt müügiloo saanud toodete puhul jätkuvalt asjakohased, kuna võimaldavad kvaliteedikontrolliasutuste üleviimise kiiret lõpetamist.

Lisaks sellele toimub **meditsiiniseadmete** sertifikaatide ülekandmine Ühendkuningriigi teavitatud asutustelt EL 27 teavitatud asutustele. Mitmed Ühendkuningriigi teavitatud asutused loovad uusi asutusi EL 27 liikmesriikides või teevad koostööd EL 27 teavitatud asutustega, et kanda oma klientide sertifikaadid üle EL 27 liikmesriikidesse. Kuigi enne 12. aprilli 2019 tehti sertifikaatide ülekandmisel suuri edusamme, on siiski veel palju teha, et täita kõik nõuded 31. oktoobriks 2019. Kui Ühendkuningriigi teavitatud asutustel ei ole võimalik kõiki oma klientide sertifikaate õigeaegselt üle kanda, soovitatakse tootjatel tungivalt oma sertifikaadid ise EL 27 teavitatud asutustele üle kanda. Liikmesriigid peaksid aitama ettevõtjatel keskenduda ettevalmistusmeetmetes kriitilistele toodetele ja sellise EL 27 teavitatud asutuse leidmisele, kes nende sertifikaadid õigeaegselt üle kannab. Liikmesriigid arutavad selles küsimuses tehtavaid edusamme korrapäraselt eelkõige meditsiiniseadmetega tegelevate pädevate asutuste võrgustiku Brexiti tööriühmas ja on ka komisjoniga pidevalt ühenduses. Komisjon leiab, et artikli 50 lõike 3 kohase perioodi pikendamine 31. oktoobrini 2019 annab piisavalt aega nii sertifikaatide ülekandmise kui ka tootemärgiste kohandamise lõpetamiseks.

¹⁶ https://ec.europa.eu/info/brexit/brexit-preparedness/citizens-rights_et.

¹⁷ Teavet nende ettevalmistavate meetmete edenemise kohta jagavad liikmesriigid omavahel ning komisjoni ja EMAGA inim- ja veterinaarravimite vastastikuse tunnustamise ja detsentraliseeritud menetluste koordineerimisrühmade (CMDh/CMDv) igakuistel kohtumistel ning ravimiametite juhtide ja Brexiti tööriühma korralistel koosolekutel.

¹⁸ Nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel võivad pädevad ametiasutused kasutada direktiivi 2001/83/EÜ (inimtervishoius kasutatav ravimite kohta) artikli 20 punktis b ja direktiivi 2001/82/EÜ (veterinaarravimite kohta) artikli 24 punktis b sätestatud erandit, et lubada ravimi müügiloo hoidjatel piiratud ajavahemikul ja mitte kauem kui 2019. aasta lõpuni toetuda Ühendkuningriigis tehtud kvaliteedikontrollile.

Mis puudutab **keemilisi aineid**, siis 2019. aasta aprilli lõpuks olid 463 aine REACH-määruse kohased registreeringud üle kantud EL 27 liikmesriikidesse, samal ajal kui 718 ainet olid jätkuvalt registreeritud ainult Ühendkuningriigis asuva registreerija poolt. Euroopa Kemikaalamet (ECHA) avas REACH-ITs nn Brexiti akna,¹⁹ et võtta vajalikke meetmeid REACHi kohaste registreeringute ülekandmiseks enne väljaastumiskuupäeva. Lähtuvalt artikli 50 lõike 3 kohase perioodi viimasest pikendamisest hoiab ECHA Brexiti akna avatuna kuni 31. oktoobrini 2019. Ettevõtjatel, kelle Ühendkuningriigis asuvad registreerijad ei ole oma registreeringut EL 27 liikmesriikidesse veel üle kandnud, soovitatakse tungivalt seda võimalust kasutada ja teavitada võimalikke EL 27s asuvaid kaasregistreerijaid ja allkasutajaid, ning oma tegevus nendega kooskõlastada. Kui registreeringuid üle ei kanta, ei saa asjaomaseid kemikaale väljaastumise kuupäevast alates ELi turule lasta. Mis puudutab REACH-määruse kohaseid lubasid, siis peavad Ühendkuningriigis asuvad loataotlejad oma taotlused üle kandma EL 27s asuvale äriühingule, et vältida tarnehäireid.

Toll, kaudne maksustamine ja piiripunktid

Tolli ja kaudse maksustamise valdkonnas korraldas komisjon enne eelnevat väljaastumise kuupäeva hulga tehnilisi kohtumisi ning avaldas juhendid tolli-, käibemaksu- ja aktsiisiküsimuste kohta²⁰. Enne väljaastumise kuupäeva on kavas pidada liikmesriikide ametiasutustega veel valdkonnaüleseid ülevaatlikke arutelusid. Pingutusi tehakse ka selles suunas, et pakkuda liikmesriikide tolliametnikele erikoolitust seminaride²¹ ning veebis kättesaadavate videote ja animatsioonide kujul ning korraldades kiirkoolitusprogramme uute tollitöötajate värbamiseks ja olemasolevate töötajate ümberõpetamiseks²².

Lisaks muudele ettevalmistustele Ühendkuningriigi EList väljaastumiseks jätkab komisjon 18. veebruaril 2019 alanud mitmekeelset teavituskampaaniat,²³ mis on suunatud ELi ettevõtjatele ja kõigile teistele sidusrühmadele. Teavituskanalite hulka kuuluvad näiteks spetsiaalne veebisait,²⁴ brošüürid, tollijuhend ja veebis kättesaadavad selgitused tehniliste lahenduste kohta, mis võetakse kasutusele tagamaks, et liidu tolliseadustikku hakatakse leppeta väljaastumise korral rakendada Ühendkuningriigi suhtes.

Liikmesriigid on teinud märkimisväärsed investeeringuid taristusse ja personali, eeskätt need liikmesriigid, mille kaudu siseneb Euroopa Liitu ja väljub sellest kõige rohkem ELi ja Ühendkuningriigi vahel liikuvaid kaupu. Samuti panustavad liikmesriigid komisjoni pingutustesse ettevõtjaid ja sidusrühmi koolitada ja teavitada.

Arvestades, et Ühendkuningriigi väljaastumine mõjutab väga suurt hulka ettevõtjaid, on raske hinnata, milline on nende valmisoleku tase tolli valdkonnas, ent statistilised andmed näitavad, et meetmeid on võetud.

Esiteks on 2019. aasta veebruarist märtsini märkimisväärselt suurenenud Euroopa Liidu registreerimis- ja identifitseerimisnumbrite (EORI) arv, mis antakse kõigile ettevõtjatele,

¹⁹ https://echa.europa.eu/uk-withdrawal-from-the-eu?utm_source=echa.europa.eu&utm_medium=display&utm_campaign=customer-insight&utm_content=banner.

²⁰ Juhendid on kättesaadavad aadressil https://ec.europa.eu/taxation_customs/uk_withdrawal_et.

²¹ Enne 2019. aasta lõppu on kavas veel 15 seminari.

²² Praegu on kõigile liikmesriikidele ja kõigis ELi keeltes kättesaadavad kolm kiirkoolitusprogrammi, mis võimaldavad otsejuurdepääsu ELi koolitusmaterjalidele.

²³ Pressiteade: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-19-901_et.htm.

²⁴ https://ec.europa.eu/taxation_customs/uk_withdrawal_et.

kelle tulevase impordi-/eksporditegevuse tolliasutused registreerivad²⁵. Selle kohta on komisjon teatanud,²⁶ et ettevõtjad võivad esitada registreerimiseks vajalikud andmed ja astuda vajalikud sammud enne väljaastumise kuupäeva. Teiseks on kasvanud ka volitatud ettevõtja staatuse taotluste arv²⁷. Volitatud ettevõtja staatuse võimaldab kasutada teatavaid tollialaseid hõlbustusi ja lihtsustusi. Need suundumused näitavad, et sidusrühmad on üha rohkem valmis tolliprotseduuride muutumiseks, kuid ei tähenda, et võetud on kõik vajalikud valmisolekumeetmed. EORI numbrite andmine ja volitatud ettevõtja staatuse taotlemine on kõigest osa ettevalmistustest, mida ettevõtjad peavad Ühendkuningriigi leppeta lahkumiseks tegema, kuna see olukord võib kaasa tuua ka muutusi näiteks logistikas ja tegevuse planeerimises või vajaduse võtta tööle tollispetsialiste. Suuremad pingutused ei peaks piirduma riikidega, mis on Ühendkuningriigile lähedal: iga EL 27 liikmesriigi äriühing, kes kavatseb jätkata kauplemist Ühendkuningriigiga pärast väljaastumise kuupäeva, peaks hakkama tegutsema ja võtma ühendust oma riigi tolliasutustega, et teha kindlaks, kas ta on teinud kõik vajalikud ettevalmistused.

Sanitaar- ja fütosanitaarkontrolli valdkonnas on EL 27 liikmesriigid avanud uusi **piiripunkte** ja laiendanud olemasolevaid piiripunkte kohtades, kus Ühendkuningriigist imporditavad kaubad ELi sisenevad. Nagu eespool juba mainitud, tuleb mitteseadusandlik akt, millega need piiripunktid heaks kiideti, uuesti vastu võtta, võttes arvesse artikli 50 lõike 3 kohase perioodi viimast pikendamist. Seni peaksid EL 27 liikmesriigid kasutama seda lisaaega, et hinnata, kas neid piiripunkte on vaja veel kohandada, tagamaks, et need oleksid kohe tegevusvalmis. Lisaks on komisjon pidevalt kontaktis kõige enam mõjutatud liikmesriikidega, nii et leppeta lahkumise korral oleks võimalik kiiresti kasutusele võtta maismaamarsruut Iirimaalt Ühendkuningriigi kaudu ülejäänud ELi ja tagada vajalike IT-süsteemide tugi.

Transport

Lennutranspordi valdkonnas sisaldab erandolukorra määrus (EL) 2019/502²⁸ mehhanismi, kuidas ELi lennuettevõtjad saavad pärast Ühendkuningriigi väljaastumist täita nõuet, et lennuettevõtjates peab enamusosalus ja kontroll kuuluma ELi juriidilistele või füüsilistele isikutele. Lennuettevõtjatel oli määruse jõustumisest (st 28. märtsist 2019) aega 15 päeva, et esitada liikmesriigi lennutegevuslube väljaandvale asutusele kava, milles kirjeldatakse meetmeid, mida lennuettevõtja nõuete täielikuks täitmiseks kavatseb võtta. Pädevatel lennutegevuslube väljaandvatel asutustel on aega kaks kuud, et hinnata, kas esitatud meetmed tagavad nõuete täitmise, ning nad peavad komisjoni ja lennuettevõtjat oma hinnangust

²⁵ EORI numbri taotluste arv kasvas oluliselt 2019. aasta märtsis (veebruar 2019 – 57 556, märts 2019 – 306 105), kusjuures kõige rohkem kasvas see Ühendkuningriigile lähedal asuvates liikmesriikides. Prantsusmaal suurenes taotluste arv 55 korda, kasvades 4020-st 219 924-ni; Iirimaal suurenes see seitse korda, kasvades 327-st jaanuaris vastavalt 2017-ni ja 1941-ni veebruaris ja märtsis 2019. Belgias suurenes taotluste arv 50 % võrra 962-st 1570-ni ja Itaalias 2019. aasta märtsis veebruariga võrreldes kuus korda: 5890-st 31 375-ni (allikas: ettevõtjate süsteemi (EOS) andmebaasi kuuaruanded).

²⁶ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/guidance-customs-procedures_et.pdf.

²⁷ 2018. ja 2019. aastal on kasvanud volitatud ettevõtja (AEO) staatuse taotlused (2018. aastal 1727 taotlust, võrreldes 1449 taotlusega 2017. aastal ja 943 taotlusega ainult 2019. aasta viie esimese kuu jooksul). Eriti märgatav on taotluste arvu kasv Iirimaal (16 taotlust 2017. aastal, 42 2018. aastal ja 76 2019. aasta esimese viie kuu jooksul) ning Prantsusmaal (100 taotlust 2019. aasta esimesel viiel kuul, võrreldes 132 taotlusega terve 2018. aasta jooksul). Kuna volitatud ettevõtja staatuse taotlemiseks on vajalik EORI number, siis ei saa välistada, et AEO taotluste arv kasvab tulevikus veelgi, kuna EORI registreeringud tipnesid 2019. aasta märtsis (allikas: ettevõtjate süsteemi (EOS) andmebaasi kuuaruanded).

²⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. märtsi 2019. aasta määrus (EL) 2019/502 põhilise lennuühenduse tagamise ühiseeskirjade kohta, võttes arvesse Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi väljaastumist Euroopa Liidust, ELT L 85I, 27.3.2019, lk 49.

teavitama. Erandolukorra määruse kohaselt on asjaomastel lennuettevõtjatel seejärel aega 30. märtsini 2020, selleks et meetmed rakendada ning liidu õigusest tulenevaid omandi- ja kontrollialaseid nõuded täielikult täita²⁹. See protsess on toimumas ja komisjon on liikmesriikide ametiasutustega pidevalt kontaktis. Samuti lubab erandolukorra määrus Ühendkuningriigi lennuettevõtjatel esitada taotlusi lennutegevusloa saamiseks igas liikmesriigis, kus nad soovivad tegutseda. Ka neid sätteid kohaldatakse alates 28. märtsist 2019.

Raudteetranspordi sektoris peaksid ettevõtjad, kes ei ole astunud samme vajalike EL 27 dokumentide saamiseks, need endale muretsema. Erandolukorra määrusega (EL) 2019/503³⁰ on ette nähtud küllaltki pikk tähtaeg õigusaktide nõuete täitmiseks. Pidades silmas, et Euroopa Liidu lepingu artikli 50 lõikes 3 sätestatud tähtaega on pikendatud, leiab komisjon, et ettevõtjatel on piisavalt aega tagada nõuete järgimine väljaastumise kuupäevaks. Rongijuhid, kes soovivad jätkata rongide juhtimist piiriülestel liinidel ja kes ei ole veel muretsenud endale kehtivat EL 27 luba – ja neid on päris palju –, peavad astuma samme, et see saada. Mis puudutab nende raudtee-ettevõtjate ohutussertifikaate ja tegevuslubasid, kes pakuvad raudteeühendust läbi La Manche'i väina aluse tunneli, siis liikmesriikide ametiasutused ja mõned ettevõtjad on võtnud lisameetmeid tagamaks, et neil asjakohased EL 27 sertifikaadid ja load olemas oleksid.

Kalandustegevus

Kalandussektoris on komisjon kiirelt tegutsenud, et rakendada ELi erandolukorra määruseid³¹. Komisjon ja liikmesriigid on koos töötanud, et koguda sobivas formaadis andmeid, nii et ELi laevade taotlusi saada luba siseneda Ühendkuningriigi vetesse saaks menetleda niipea kui erandolukorra määrus kalapüügilubade kohta kohaldatavaks muutub. Komisjon tagab, et erandolukorra meetme rakendamiseks vajalikud struktuurid seatakse kiiresti sisse, kui neid peaks vaja minema.

Komisjon on teinud tihedat koostööd liikmesriikidega nende rakenduskavade kohandamisel, et Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi vahendeid saaks kasutada püügitegevuse ajutise peatamise korral, kui see on vajalik ja asjakohane. Komisjon rõhutab taas, et asjaomaste EL 27 liikmesriigid peaksid asuma ühisele seisukohale, kui valmistutakse võimaluseks, et ELi laevad ei saa enam siseneda Ühendkuningriigi vetesse. Komisjon on valmis korraldama lisakonsultatsioone, et leppida kokku ühises raamistikus, et jälgida ELi vetes toimuva püügitegevuse muutuseid või moonutusi, sealhulgas püügitegevuse ülekandumist teistele aladele, ning olla valmis ühtselt reageerima, muu hulgas vajaduse korral pakkuma toetust püügitegevuse ajutise peatamise korral. Komisjon jätkab koostööd Euroopa Kalanduskontrolli Ametiga, kes saab anda kasuliku panuse seoses suurenenud vajadusega

²⁹ Määruse (EL) 2019/502 artikli 16 lõikes 4 on sätestatud, et määruse kohaldamine lõpeb kuupäeval, mis on järgmisest kahest kuupäevast varasem: a) kuupäev, mil jõustub Ühendkuningriigiga sõlmitud lennustransporditeenuste osutamist käsitlev laiaulatuslik leping, milles liit on osaline, või alustatakse nimetatud lepingu ajutist kohaldamist, või b) 30. märts 2020.

³⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. märtsi 2019. aasta määrus (EL) 2019/503 raudteeohutuse ja -ühenduse teatavate aspektide kohta seoses Ühendkuningriigi väljaastumisega liidust, ELT L 85I, 27.3.2019, lk 60.

³¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. märtsi 2019. aasta määrus (EL) 2019/498, millega muudetakse määrust (EL) 2017/2403 seoses liidu kalalaevade kalapüügilubade andmisega püügitoiminguteks Ühendkuningriigi vetes ja Ühendkuningriigi kalalaevade püügitoimingutega liidu vetes, ELT L 85I, 27.3.2019, lk 25; ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. märtsi 2019. aasta määrus (EL) 2019/497, millega muudetakse määrust (EL) nr 508/2014 seoses teatavate Euroopa Merendus- ja Kalandusfondiga seotud normidega pärast Ühendkuningriigi väljaastumist liidust, ELT L 85I, 27.3.2019, lk 22.

püügitegevuse kontrollimise, seire ja järelevalve järele pärast Ühendkuningriigi väljaastumist liidust.

Kui Ühendkuningriik lahkub Euroopa Liidust ilma väljaastumislepinguta 31. oktoobril 2019, tuleb sobival hetkel kaaluda võimalusi 2020. aasta püügivõimaluste kindlaksmääramiseks ning seejuures Ühendkuningriigiga sellise erikorra kehtestamiseks, mis oleks kooskõlas rahvusvahelisest õigusest tulenevate kohustustega ja tugineks teaduslikele seisukohtadele.

Finantsteenused

Finantsteenuste valdkonnas olid äriühingud enne eelmist väljaastumise kuupäeva (12. aprill 2019) teinud erandolukorraks valmistumisel märkimisväärseid edusamme, sealhulgas asutanud ühingu EL 27 liikmesriikides, muutnud (dokumentide ümbervormistamine) või lõpetanud piiriüleseid lepinguid ja kohandanud oma ärimudeleid³². Mõned küsimused on siiski veel lahendamata. Kindlustusandjatel, makseteenuse ja muudel finantsteenuste pakkujatel, kes ei ole oma äritegevuse teatavates aspektides (näiteks lepingute haldamine ja juurdepääs taristule) veel Ühendkuningriigi väljaastumiseks valmis, soovitatakse tungivalt ettevalmistusmeetmed lõpule viia 31. oktoobriks 2019. Komisjon töötab koos ELi ja liikmesriikide järelevalveasutustega tagamaks, et äriühingute plaanid erandolukorraga toimetulekuks on täielikult ellu rakendatud, ning ta eeldab, et Ühendkuningriigi järelevalveasutused ei takista äriühingutel neid plaane rakendada. Samuti teeb komisjon koostööd liikmesriikidega, selleks et tagada, et liikmesriikide ettevalmistused erandolukorraga toimetulekuks finantsteenuste valdkonnas on sidusad, et säilitada finantsstabiilsus ja mitte kahjustada võrdseid võimalusi finantsteenuste ühtsel turul. Komisjoni kindel eesmärk on säilitada stabiilsed ja avatud finantsturud. Kui aga Ühendkuningriik lahkub Euroopa Liidust ilma väljaastumislepinguta 31. oktoobril 2019, kaasneb sellega tingimata teatav finantsteenuste turu killustumine.

3. KOKKUVÕTE

Komisjon on seisukohal, et Ühendkuningriigi lepinguta väljaastumine liidust koos kõigi selle negatiivsete majanduslike tagajärgedega on endiselt võimalik. Komisjon on hinnanud kõiki kehtivaid ELi erandolukorra meetmeid, võttes arvesse artikli 50 lõike 3 kohase perioodi pikendamist, ning jõudnud järeldusele, et need on piisavad ja eesmärgipärased. Sellegipoolest jätkab komisjon poliitilise olukorra jälgimist ja hindab vajaduse korral, kas vastuvõetud meetmete kehtivust oleks vaja pikendada. Samuti jätkab komisjon liikmesriikide ja sidusrühmade abistamist ettevalmistuste tegemisel ning rõhutab, et kõik sidusrühmad peaksid kasutama kuni pikendatud perioodi lõppemiseni 31. oktoobril 2019 jäänud lisaega selle tagamiseks, et nad oleksid kõigiks võimalikeks olukordadeks võimalikult hästi valmistunud.

³² Euroopa Keskpank ja Euroopa järelevalveasutused peavad erandolukorra plaanimise andmetele tuginedes finantssektori üldist valmisoleku taset rahuldavaks. Inglise Pank on teada andnud, et Ühendkuningriigi finantssektori valmisoleku tase on piisav. Lisaks on märgitud EKP väljaandes *Financial Stability Review* (mai 2019), et „leppeta Brexit toob kaasa hallatavaid riske euroala üldise finantsstabiilsuse jaoks ja ametiasutused on selleks stsenaariumiks valmistunud“.